

**UCHWAŁA NR 353/XLVII/18
RADY POWIATU GRODZISKIEGO
z dnia 28 czerwca 2018 roku**

w sprawie zmiany Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2018-2020

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 995 ze zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 998) uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji 3 - letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2018-2020 w brzmieniu jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Grodziskiego.

§ 3

Traci moc Uchwała Nr 328/XLV/18 Rady Powiatu Grodziskiego z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2018-2020.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2018 r.

Wiceprzewodniczący Rady
Śliwiński
Michał Śliwiński

Załącznik
do Uchwały nr 353/XLVII/18
Rady Powiatu Grodziskiego
z dnia 28.06.2018

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE GRODZISKIM
NA LATA 2018 – 2020**

GRODZISK MAZOWIECKI 2018

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Podstawy prawne	5
3. Piecza zastępcza – rodzinna i instytucjonalna	7
4. Analiza pieczy zastępczej w powiecie grodziskim w latach 2015-2017.....	12
- Rodzinna piecza zastępcza.....	12
- Instytucjonalna piecza zastępcza.....	14
- Współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym.....	15
5. Liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej.....	16
6. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.....	18
7. Analiza SWOT.....	18
8. Adresaci programu	21
9. Cele programu i sposoby ich realizacji	21
10. Limity rodzin zastępczych zawodowych.....	24
11. Monitoring i ewaluacja programu	24
12. Źródła finansowania programu.....	25
13. Zakończenie.....	25
14. Spis tabel i wykresów.....	27

„W wychowaniu chodzi właśnie o to, ażeby człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem, o to, ażeby bardziej był, a nie tylko więcej miał, aby poprzez to wszystko, co ma, co posiada, umiał bardziej i pełniej być człowiekiem, to znaczy, ażeby również umiał bardziej być nie tylko z drugim, ale i dla drugich”

Jan Paweł II - Papież

WSTĘP

Polityka rodzinna zajmuje szczególnie ważne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin oraz spełniania przez nie funkcji ważnych zarówno dla ich członków, jak całego społeczeństwa. Żadne oddziaływanie zewnętrzne nie wywiera na dziecko tak zdecydowanego wpływu jak dom rodzinny. Tylko w rodzinie istnieją warunki do nauczania i przekazywania wartości kulturowych, etycznych, społecznych, duchowych oraz religijnych istotnych dla rozwoju własnych członków rodziny, a także społeczeństwa.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka. Z tego też powodu przyjąć należy, że wartość rodziny jest wartością bezcenną. Prawidłowo funkcjonującej rodziny, w procesie wychowania, wzrastania dzieci i młodzieży nie jest w stanie zastąpić nikt, dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie. Jednak w sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie może poradzić sobie sama z problemami zachodzi konieczność udzielenia pomocy w postaci wsparcia zewnętrznego lub interwencji.

W sytuacji, gdy rodzina jest zagrożona dysfunkcjami, w tym niewydolna wychowawczo, powinna mieć zapewnioną pomoc ze strony instytucji państwowych

ukierunkowaną na przezwyciężenie trudności i poprawę funkcjonowania, aby role przypisane środowisku rodzinnemu były prawidłowo wypełniane, poprzez wskazanie rozwiązań wyjścia z kryzysu i odpowiednie wsparcie materialne.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 roku, została stworzona z myślą o dzieciach i rodzinach, które potrzebują szczególnej ochrony, pomocy i wsparcia.

W trosce o harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność dziecka niezbędne jest zadbanie o to, aby środowisko rodzinne zapewniało poczucie akceptacji, miłości i bezpieczeństwa. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu się pełnoletnich wychowanków.

Obowiązujące przepisy prawne przewidują rozwiązania pozwalające na umieszczenie poza rodzina dziecka wymagającego szczególnej pomocy. Działania takie można uruchomić na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego, który decyduje o umieszczeniu dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Praca z rodziną, aby przyniosła efekty, musi być połączona z jej własną aktywnością i zaangażowaniem. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy przestrzegać zasady podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu. Z uwagi na istniejące więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem naturalnym, konieczne jest podejmowanie wieloaspektowych działań, między innymi motywujących rodziców do zmiany swojego postępowania oraz postaw życiowych, aby stworzyli prawidłowych warunki dla prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie biologicznej wraz z możliwością jego powrotu do domu.

W myśl art. 72 ust. 2 Konstytucji RP: „Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”. Również Konwencja o prawach dziecka podkreśla, iż „dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub,

gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa”.

Najłagodniejszą formą ingerencji organu państwowego - sądu - we władzę rodzicielską jest jej ograniczenie. Sąd może ograniczyć władzę rodzicielską, kiedy przez jej nienależyte wykonywanie dobro dziecka jest zagrożone (rodzice nadużywają kar cielesnych, stosują przemoc psychiczną, nie realizują obowiązku szkolnego dziecka, zaniedbują potrzeby dziecka). Ograniczeniem jest każde zarządzenie sądu dotyczące dziecka, wchodzące w zakres uprawnień i obowiązków rodziców. Jeżeli sąd rodzinny stwierdzi istnienie stanu zagrożenia dobra dziecka, jego obowiązkiem jest ograniczyć władzę rodzicielską poprzez wydanie stosownego zarządzenia, by ten stan usunąć. Celem ograniczenia władzy rodzicielskiej jest ochrona dziecka, lecz także niesienie pomocy rodzicom dla właściwego wykonywania tej władzy.

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy zawiera katalog przykładowych sposobów ograniczenia władzy rodzicielskiej, począwszy od zarządzeń dyscyplinujących rodziców, przez ustanowienie stałej kontroli kuratora nad sposobem sprawowania przez nich władzy nad dzieckiem, aż po najsurowszy polegający na umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Zarządzenie o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustawodawca potraktował, jako rozwiązanie ostateczne, z którego sąd korzysta jedynie w sytuacji, gdy wcześniej stosowane łagodniejsze formy pomocy rodzinie nie dały rezultatu. Nieprzypadkowa jest również w przedmiotowym przepisie kolejność umieszczenia dziecka poza rodziną. Wskazanie rodzinnej formy opieki zastępczej przed formą instytucjonalną nakłada na sąd w pierwszej kolejności obowiązek poszukiwania rodzin zastępczych, w ostateczności umieszczenie dziecka w placówce.

PODSTAWY PRAWNE

Niniejszy Program został sporządzony na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 poz. 697 ze zm.), który określa, że do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Ponadto ustawa nakłada obowiązek realizacji zadań, które podzielono między

samorządy gmin i samorządy powiatów. Kompetencje w zakresie pracy z rodzicami biologicznymi przydzielone zostały samorządom gminnym, natomiast powiatom powierzono organizację pieczy zastępczej.

Do zadań własnych powiatu w tym zakresie należą m.in.:

- organizowanie opieki i wychowania w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną,
- pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie,
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, Rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych
- prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej,
- przyznawanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej,
- przyznawanie wynagrodzeń rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, świadczeń na utrzymanie lokalu mieszkalnego, na pokrycie kosztów związanych z remontem lokalu.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Mając na względzie konieczność zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej, właściwych warunków oraz stosownych środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej nakłada na powiaty obowiązek opracowywania i realizacji 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2018 – 2020 będzie zatem realizacją obligatoryjnego obowiązku nałożonego przez ustawodawcę.

Powiat Grodziski Uchwałą Rady Powiatu Nr 46/VI/15 z dnia 26 marca 2015 roku przyjął Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2015-2017. Program Realizowany był przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

W związku z zakończeniem okresu obowiązywania Programu przystąpiono do opracowania nowego dokumentu określającego organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Cele i zadania zawarte w Programie zostały określone na podstawie analizy zagrożeń występujących w środowiskach lokalnych zagrożonych patologią, niewydolnością wychowawczą oraz niedostosowaniem społecznym.

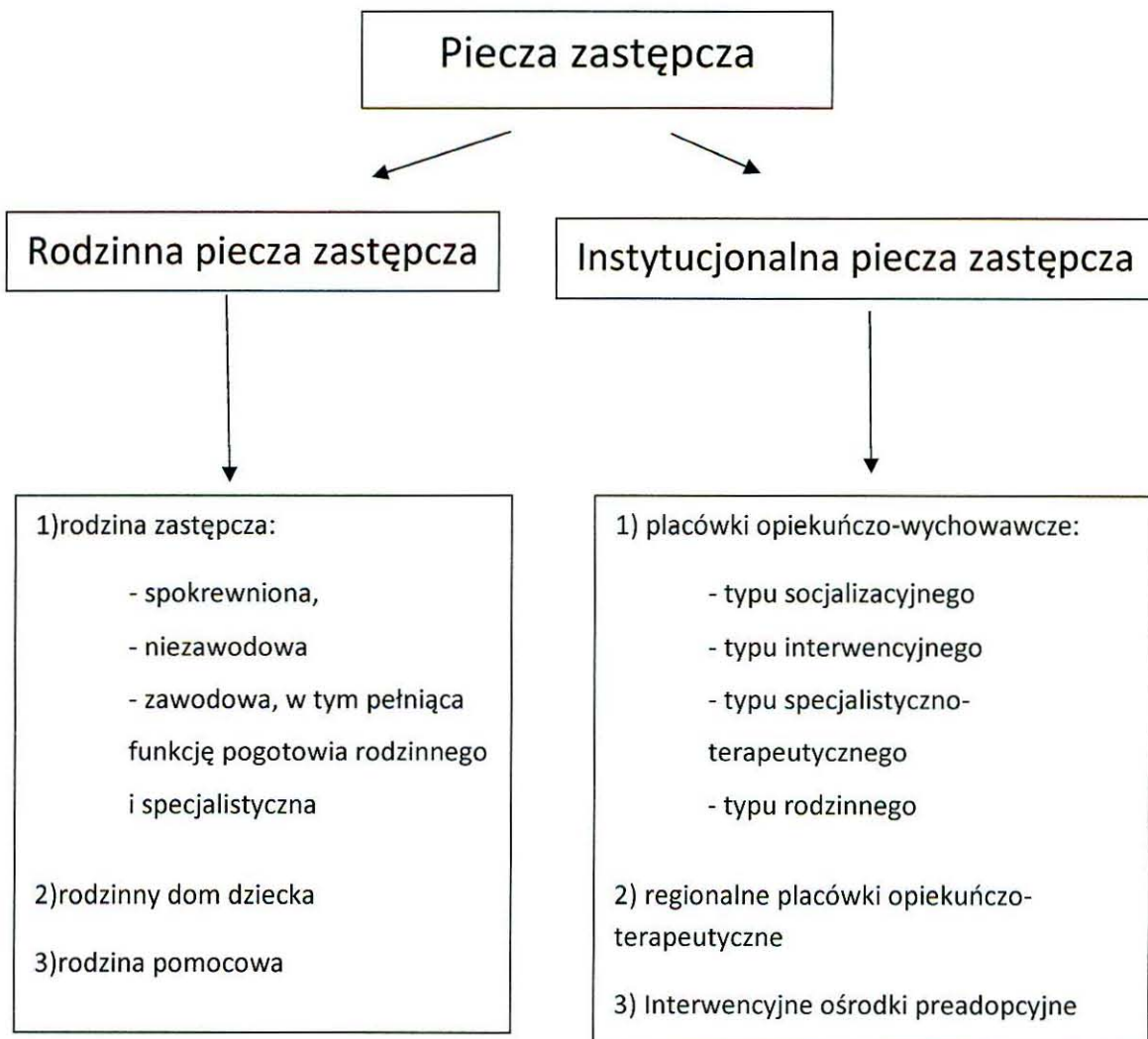
Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 -2020 realizowany będzie w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2017 poz. 697 ze zm).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz 1720).

PIECZA ZASTĘPCZA - RODZINNA I INSTYTUCJONALNA

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie wskazuje, że priorytetem jest utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie. Pieczka zastępcza nie ma być rozwiązaniem ostatecznym, ale przede wszystkim tymczasowym, tj. do czasu unormowania sytuacji rodzinnej i prawnej dziecka.

Organizowanie pieczy zastępczej jest zadaniem powiatu i może przybierać formę rodzinną lub instytucjonalną. Zgodnie z wolą ustawodawcy – piecza zastępcza sprawowana w formach rodzinnych ma przyznany zdecydowany priorytet, jako właściwy dla prawidłowego harmonijnego rozwoju dziecka. Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim jest wyznaczona przez Starostę Grodzkiego Zarządzeniem 48/2011 z dnia 29 listopada 2011 roku jednostka organizacyjna powiatu tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

Zgodnie z art. 33 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem pieczy zastępczej jest:

- 1) zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą dziecku powrót do rodziny biologicznej bądź, jeśli to jest niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka albo opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, gdy zasadne jest odstępienie od adopcji;

- 2) przygotować dziecko do:
 - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- 3) zaspokajać potrzeby emocjonalne dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Mają obowiązek zwracać szczególną uwagę na to, aby traktować dziecko z poszanowaniem jego poczucia godności i wartości osobowej, zapewnić kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych oraz ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka, jak również dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych. Ponadto powinny dołożyć starań w zaspokajaniu potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych społecznych oraz religijnych.

Ze względu na jedną z podstawowych zasad wyrażonych w Ustawie, jaką jest prawo dziecka do powrotu do rodziny, rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka mają obowiązek umożliwić dziecku kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Szczególnym rodzajem rodziny zastępczej jest **rodzina zastępcza spokrewniona**. Rodzinę tą tworzą osoby będące wstępnymi np. dziadkowie lub rodzeństwo dziecka. Ustawa kładzie duży nacisk na zapewnienie odpowiedniego poziomu kompetencji zawodowych osób sprawujących pieczę zastępczą, co wyraża się w szczególności obowiązkiem odbycia szkoleń. Jednak w przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych ustawodawca odstąpił od wielu warunków, jakie stawia osobom sprawującym pieczę zastępczą w innych formach rodzinnej pieczy.

Wśród rodzinnych form pieczy zastępczej prócz spokrewnionej rodziny zastępczej wyróżnia się jeszcze **rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową oraz rodzinny dom dziecka**. Z uwagi na swój „zawodowy charakter” rodzina zastępcza zawodowa oraz prowadzący rodzinny dom dziecka są szczególnie obowiązani do

systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach.

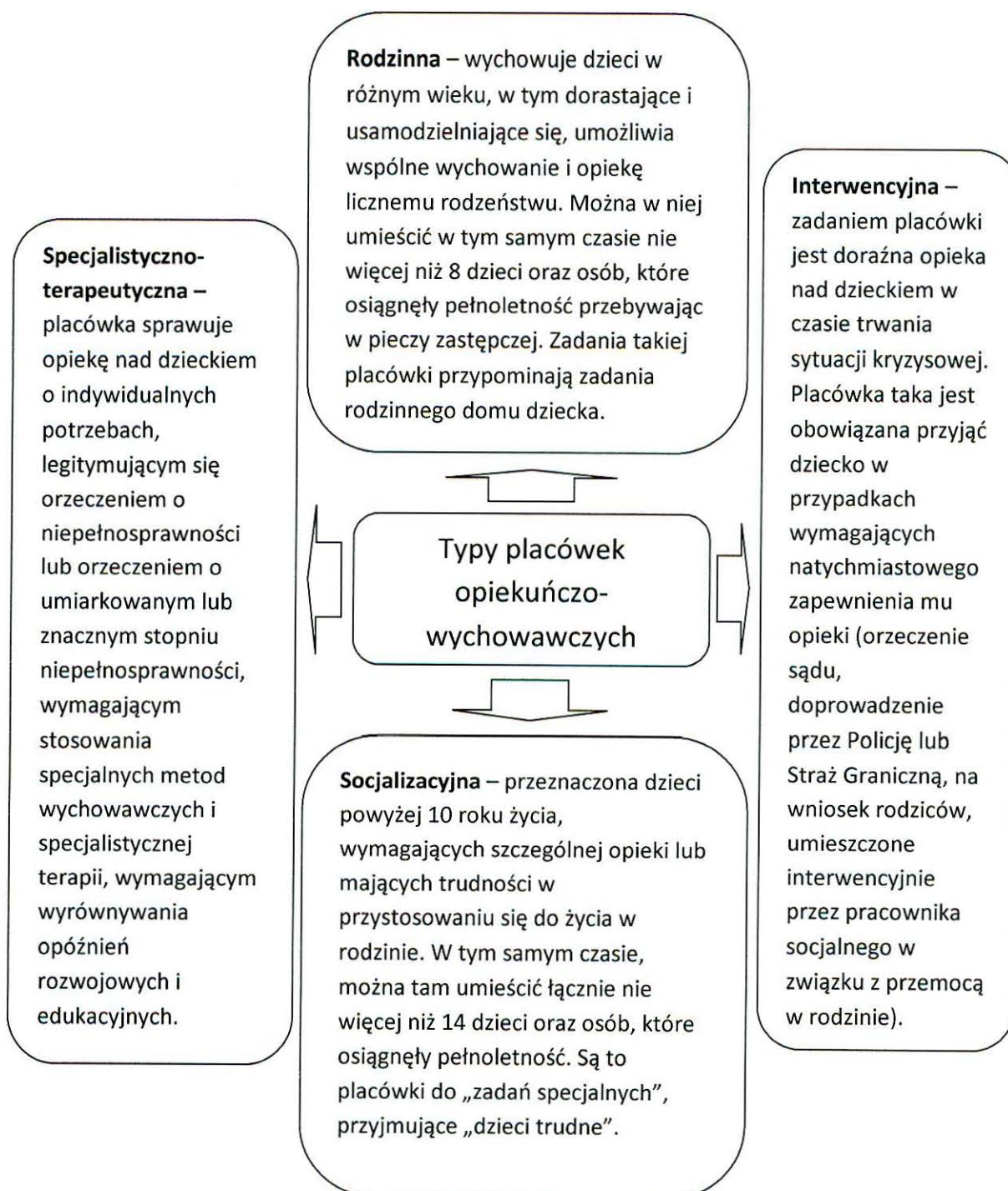
Ustawa wprowadziła także nowy typ rodzin, jakim są **rodziny pomocowe**, zadaniem, których jest sprawowanie opieki nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Na terenie powiatu grodziskiego funkcjonują trzy rodziny pomocowe.

Instyтуcjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej prowadzonej przez powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania oraz regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej i interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych. Praca z dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej prowadzona jest zgodnie z planem pomocy dziecku, sporządzonym i realizowanym przez wychowawcę we współpracy z asystentem.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza w zakresie wykonywanych zadań, współpracuje z sądem, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz innymi osobami i instytucjami, wspierającymi w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia, jeżeli osoby te uzyskają akceptację dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Wśród placówek opiekuńczo-wychowawczych można wyróżnić placówki typu rodzinnego, socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego. Typ placówki opiekuńczo-wychowawczej określa jej regulamin.

ANALIZA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE GRODZISKIM W LATACH 2015-2017

Rodzinna piecza zastępcza

Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych i środowiska rodzinnego. Rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka i dlatego powinna być w centrum zainteresowania społeczności lokalnych. Tylko w sytuacji, kiedy dobro dziecka w rodzinie naturalnej jest zagrożone, opiekę na dzieckiem można powierzyć innej rodzinie- rodzinie zastępczej.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy przede wszystkim mieć na względzie jego podmiotowość i prawo do:

- wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka,
- powrotu do rodziny,
- utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów,
- stabilnego środowiska wychowawczego,
- kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku,
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
- ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka,
- informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości,
- ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem,
- poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej,
- dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Dzieci w pieczy zastępczej umieszczane były najczęściej z powodu: bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz uzależnienia rodziców.

W omawianym okresie liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych przedstawiała się następująco:

Tabela 1: liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego w latach 2015-2017

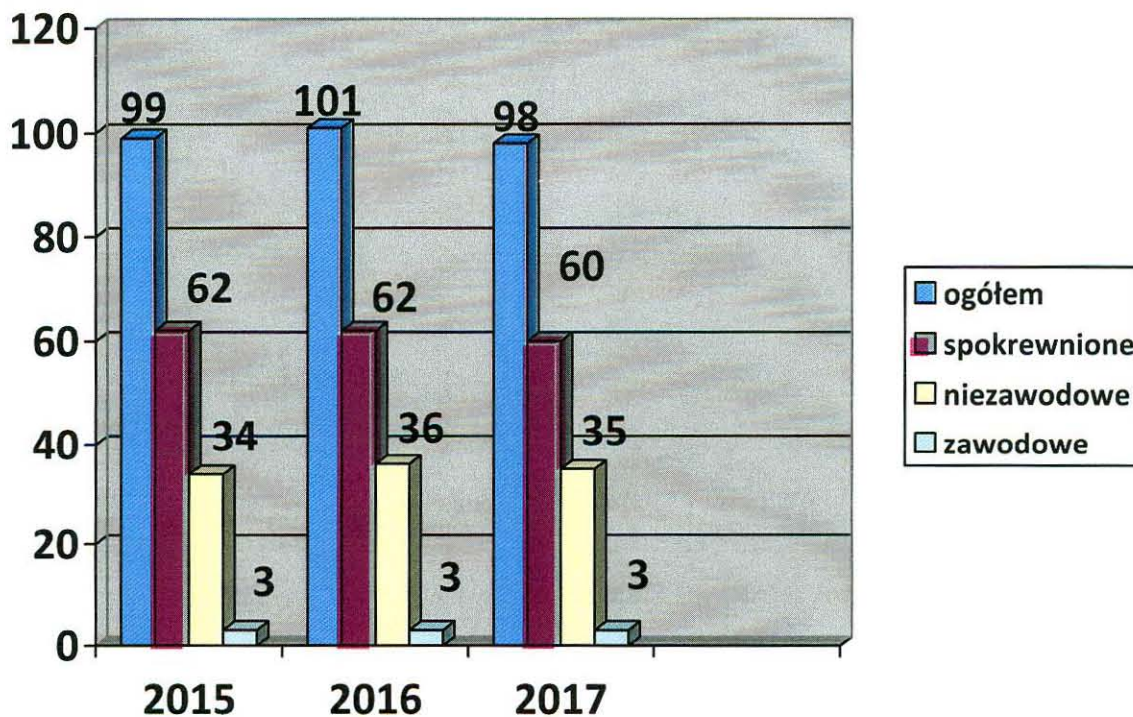
Rodziny zastępcze	Liczba dzieci w latach		
	2015	2016	2017
Spokrewnione	82	78	76
Niezawodowe	44	53	42
Zawodowe	13	11	11
Ogółem	139	142	129

Nie wszystkie dzieci wskazane powyżej pochodzą z gmin leżących na terenie powiatu grodziskiego. W roku 2017 w 30 rodzinach zastępczych funkcjonujących na naszym terenie umieszczonych było 42 dzieci pochodzących z innych powiatów. Analogicznie dzieci z terenu powiatu grodziskiego postanowieniami sądów rejonowych umieszczane były w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. W roku 2017 w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów przebywało 35 dzieci w 26 rodzinach zastępczych.

Prowadzone działania koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, pracownika socjalnego oraz pracowników ośrodków pomocy społecznej spowodowały, że w omawianym okresie 26 dzieci (14 – w 2015r., 7 – w 2016r., 5 – w 2017r.) powróciło pod opiekę rodziców biologicznych.

Charakterystykę rodzin zastępczych w latach 2015-2017 obrazują poniższe tabele oraz wykresy:

Wykres 1: Rodziny zastępcze na terenie powiatu grodziskiego w latach 2015-2017

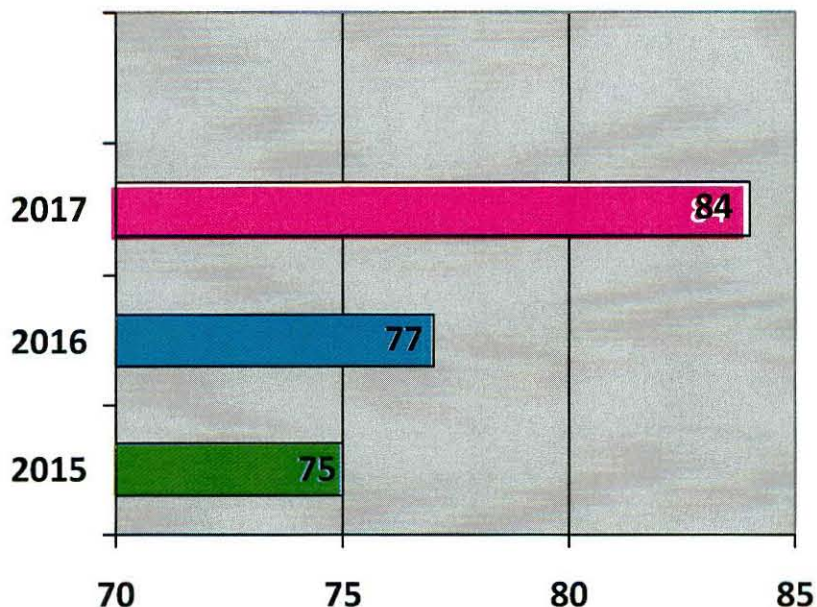
Z powyższego zestawienia wynika, że liczba rodzin zastępczych zamieszkujących na terenie powiatu grodziskiego utrzymuje się na poziomie około 100. W trakcie każdego roku pojawiają się nowe rodziny, a wcześniej utworzone zostają rozwiązane. Jednakże nadal odczuwalne jest niskie zainteresowanie mieszkańców powiatu tworzeniem rodzin zastępczych niezawodowych. Corocznie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi rekrutację kandydatów i przeprowadza wymagane przepisami prawa szkolenie. Osoby/małżeństwa, które dotychczas ukończyły szkolenie, otrzymały zaświadczenia kwalifikacyjne i wyraziły zgodę na przyjęcie dziecka tę funkcję już pełnią.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Na zlecenie Powiatu Grodziskiego w latach 2015 - 2017 Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi prowadziło placówkę opiekuńczo - wychowawczą dla 14 dzieci w Kostowcu. Okresowo, za zgodą Wojewody Mazowieckiego, w placówce przebywało więcej dzieci i wszystkie z nich pochodzą z terenu powiatu grodziskiego. Jednakże ze względu na ograniczoną liczbę miejsc w Domu Dziecka w Kostowcu dzieci z terenu powiatu

grodziskiego kierowane były także do instytucjonalnej pieczy zastępczej poza obszarem naszego powiatu.

Wykres 2: dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2015-2017

Jak wynika z powyższego wykresu liczba dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ma tendencję wzrostową. Wynika to z dwóch przyczyn: niewystarczająca ilość rodzin zastępczych, wiek dzieci i liczebność rodzeństw.

W omawianych latach z instytucjonalnej pieczy zastępczej do rodziców biologicznych powróciło 18 dzieci (3 – w 2015r., 5 – w roku 2016, 10 – w roku 2017).

Współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim współpracuje z Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym w Warszawie. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zarówno organizator rodzinnej pieczy zastępczej, jaki koordynator rodzinnej pieczy zastępczej mają obowiązek zgłosić do ośrodka adopcyjnego każde dziecko z uregulowaną sytuacją prawną. W omawianym okresie zgłoszono do WOA 35 dzieci. W stosunku do 27 dzieci Komisja Kwalifikacyjna

Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego podjęła decyzję o nie zakwalifikowaniu ich do adopcji. Natomiast dla ośmiorga dzieci znaleziono rodziny adopcyjne.

Wnioski:

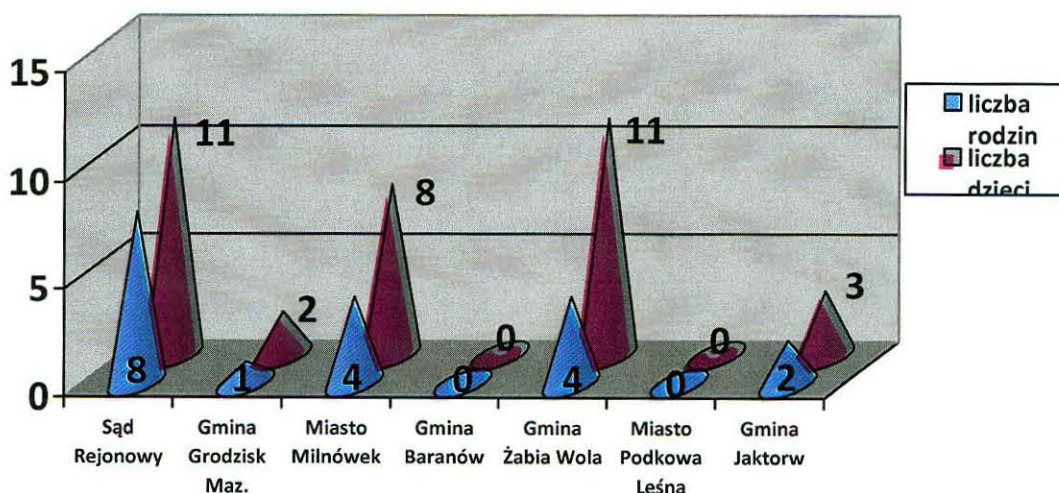
Analiza rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015-2017 wskazuje na potrzebę wielokierunkowej, bardziej intensywnej promocji rodzicielstwa zastępczego, w celu pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych. Ważne jest również poszerzenie sieci zawodowych rodzin zastępczych, w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

Priorytetem jest utworzenie na terenie Powiatu Grodziskiego zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.

LICZBA DZIECI ZAGROŻONYCH UMIESZCZENIEM W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Z informacji otrzymanych od jednostek pomocy społecznej o gminnym zasięgu działania oraz od kuratorów sądowych wynika, że w 2018 roku prawdopodobnie zwiększy się liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, gdyż w gminach Powiatu Grodziskiego funkcjonuje kilkanaście rodzin zagrożonych odebraniem dzieci. Z przekazanych danych, liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej przedstawia się następująco:

Wykres 3: liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej

Należy zaznaczyć, że wspieranie rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych gmin i ma na celu podejmowanie planowanych oraz zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolność do prawidłowego realizowania tych funkcji. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu.

Praca z rodziną prowadzona jest również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190. Zgodnie z art. 11 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy i w razie konieczności formułuje wniosek na podstawie, którego kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela asystenta rodziny.

Tabela 2: Rodziny objęte pracą asystentów rodziny w latach 2015-2017

Lp.		Grodzisk Mazowiecki			Milanówek			Jaktorów			Baranów			Podkowa Leśna			Żabiaa Wola		
		2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
1	Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	35	26	23	20	16	16	14	20	16	7	7	7	0	4	4	9	9	11
2	Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	6	8	9	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1
3	Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę, w tym:	16	9	3	8	8	7	1	6	3	0	1	0	0	2	0	1	1	3
	- ze względu na osiągnięcie celów	7	2	1	4	5	5	0	2	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0
	- ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	2	2	0	3	1	1	1	4	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0
	- ze względu na brak efektów	5	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	- ze względu na zmianę metod pracy	2	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

USAMODZIELNIENI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Kolejną grupą osób, której udziela wsparcia PCPR, w ramach realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej, są usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych. Mogą oni liczyć na pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie. Korzystają także ze wsparcia w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, a także mają zapewnioną pomoc prawną i psychologiczną.

Tabela 3: liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej otrzymująca świadczenia pieniężne

	Osoby, które opuściły rodziny zastępcze			Osoby, które opuściły placówki		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
kontynuowanie nauki	18	17	14	12	13	13
usamodzielnienie	2	1	1	1	6	3
zagospodarowanie	2	0	1	0	0	1

Ponadto w omawianym okresie troje osób opuszczających pieczę zastępczą otrzymało wsparcie w formie możliwości zamieszkania w mieszkaniu chronionym. Osoby te przebywały tam kilka miesięcy – do czasu uzyskania lokali z zasobów gminy.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Grodziskim, jak również szanse i zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze działania.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ✓ zatrudnienie u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej specjalistów: pedagoga, psychologa, prawnika, specjalisty ds. uzależnień ✓ wykwalifikowana kadra systemu wsparcia rodziny, w tym koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej ✓ stałe podnoszenie kwalifikacji przez rodziny zastępcze ✓ systematyczne szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze ✓ udzielanie pomocy pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez umieszczenie w mieszkaniu chronionym ✓ zatrudnienie odpowiedniej ilości koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej ✓ funkcjonowanie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego na terenie powiatu ✓ stały kontakt PCPR z placówkami oświatowymi i instytucjami samorządowymi ✓ prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych ✓ wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zbyt mała liczba kandydatów na rodziny zastępcze ✓ niewystarczająca liczba miejsc zabezpieczających potrzeby dzieci wymagających umieszczenia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ✓ brak kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego oraz placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego ✓ niskie wynagrodzenia rodzin zastępczych ✓ brak środków finansowych na świadczenia dla rodzin zastępczych o charakterze fakultatywnym ✓ brak organizacji pozarządowych wspierających rodziny zastępcze ✓ ograniczony dostęp rodzin zastępczych do specjalistycznej pomocy medycznej (kardiolog, wczesne wspomaganie dziecka, neurolog itp.) ✓ brak lokali socjalnych dla osób usamodzielnianych (szczególnie w małych gminach) lub długi okres oczekiwania na przydział lokalu w gminach większych ✓ usytuowanie mieszkań dla osób usamodzielnianych w lokalizacjach skupiających osoby i rodziny

<ul style="list-style-type: none"> ✓ współpraca z organami wymiaru sprawiedliwości ✓ dwie zawodowe rodziny zastępcze 	<p>patologiczne</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ brak wolontariuszy ✓ niewystarczająca liczba działań promujących rodzicielstwo zastępcze i niska ich skuteczność ✓ mała liczba dzieci powracających do rodziców biologicznych ✓ niechęć lub obawa osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego ✓ niska aktywność rodzin zastępczych w organizowanych aktywnościach (pikniki, szkolenia, grupa wsparcia itp.)
<p>szanse</p>	<p>zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ intensyfikacja działań promujących rodzicielstwo zastępcze ✓ wykorzystanie lokalnych mediów w kampaniach promujących rodzicielstwo zastępcze ✓ pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych ✓ zwiększenie wynagrodzeń rodziców zastępczych ✓ dostosowanie ilości koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej do liczby rodzin zastępczych ✓ cykliczne szkolenia dla istniejących rodzin zastępczych i kadry organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ✓ efektywna współpraca 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ rosnąca liczba dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej, przewyższająca możliwość umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie powiatu ✓ niewystarczająca liczba miejsc w funkcjonującej placówce opiekuńczo-wychowawczej ✓ brak pozytywnych wzorców wychowania w rodzinach naturalnych ✓ brak chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego ✓ niewystarczające kompetencje rodzicielskie, umiejętności wychowawcze i uzależnienia

międzyinstytucjonalna	rodziców naturalnych ✓ brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny
-----------------------	--

ADRESACI PROGRAMU

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej;
2. Funkcjonujące rodziny zastępcze;
3. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
4. Osoby usamodzielniane;
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
6. Rodziny pomocowe sprawujące tymczasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców;
7. Kierownictwo i kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych;
8. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej;
9. Pracownicy służb społecznych (pracownicy socjalni, asystenci rodzin) i sądowych (kuratorzy i sędziowie z Wydziału Rodzinnego i Nieletnich).

CELE PROGRAMU I SPOSOBY ICH REALIZACJI

Aby system opieki nad dzieckiem i rodziną przyniósł pożądane efekty oraz był zgodny z założonymi kierunkami należy zrobić wszystko, żeby dziecko pozostało w rodzinie własnej – zgodnie z zasadą pomocniczości, nie wyręczając zbytnio rodziców. Jeżeli jednak zawiedzie system pomocy lub rodzina nie będzie chciała z niego korzystać, koniecznością stanie się podjęcie działań mających na celu zabezpieczenie dziecka.

CEL GŁÓWNY

„Zbudowanie w Powiecie Grodzkim zintegrowanego systemu pieczy zastępczej”.

CEL: POMOC RODZINOM NATURALNYM PRZEŻYWAJĄCYM TRUDNOŚCI W OPIECE NAD DZIEĆMI

Cel operacyjny	zadania	wskaźniki realizacji celu
1. Udzielanie pomocy rodzinie w powrocie dzieci z pieczy zastępczej	1. Ścisła współpraca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodziny biologicznej, w tym uzgadnianie zapisów planu pomocy dziecku pod kątem kontaktów z rodziną biologiczną 2. Dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodziców biologicznych 3. Umożliwianie kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem 4. Dostęp do szkoleń dla kadry PCPR i OPS	1. Liczba planów pomocy dziecku tworzonych we współpracy z asystentem 2. Kontakty rodziców biologicznych z dziećmi (osobiste, telefoniczne) 3. Liczba zorganizowanych szkoleń

CEL: ROZWÓJ i PROMOWANIE RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO

1. Rozwój istniejących form rodzinnej pieczy zastępczej oraz pozyskiwanie nowych	1. Cykliczne szkolenia dla istniejących rodzin zastępczych 2. Cykliczne szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych 3. Stworzenie warunków dla rodzin zastępczych zawodowych poprzez: a) wzrost wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych b) preferencyjne warunki dla rodzin zastępczych zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego 4. Organizacja wolontariatu	1. Liczba szkoleń dla rodzin zastępczych 2. Liczba szkoleń dla kandydatów 3. Liczba nowych rodzin zastępczych 4. Liczba rodzin zastępczych zawodowych 5. Liczba rodzin zastępczych zawodowych o charakterze pogotowia rodzinnego 6. Liczba osób zakwalifikowanych do szkolenia na rodzinę zastępczą 7. Liczba osób, które ukończyły szkolenie i uzyskały świadectwo kwalifikacyjne
--	---	--

2. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie kampanii społecznych na temat rodzicielstwa zastępczego, w tym z wykorzystaniem lokalnych mediów i przy udziale rodzin zastępczych 2. Współpraca z instytucjami i organizacjami na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego 3. Organizowanie imprez i spotkań dla rodzin zastępczych (np. z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba kampanii społecznych 2. Liczba imprez i spotkań
CEL: ZAPEWNIENIE INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ		
1. Zapewnienie miejsc w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie dotychczasowej umowy na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w Grodzisku Mazowieckim 2. Zlecenie prowadzenia placówki interwencyjnej na terenie powiatu grodziskiego lub zapewnienie miejsc interwencyjnych w placówkach istniejących na terenie powiatu grodziskiego lub innego powiatu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Grodzisku Mazowieckim 2. Liczba dzieci umieszczonych interwencyjnie w placówce
CEL: WSPARCIE PEŁNOLETNICH WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ		
1. Wzmocnienie działań skierowanych do usamodzielnianych wychowanków	<ol style="list-style-type: none"> 1. Objęcie każdego z wychowanków wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź innego pracownika Zespołu ds. Pieczy Zastępczej 2. Dalsze prowadzenie mieszkania chronionego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wychowanków objętych wsparciem 2. Liczba wychowanków w mieszkaniu chronionym
2. Wsparcie specjalistyczne wychowanków pieczy zastępczej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konsultacje psychologiczne 2. Konsultacje prawne 3. Konsultacje przeciwdziałające uzależnieniom 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba konsultacji

LIMITY RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazującym na konieczność określenia limitu tworzenia rodzin zastępczych zawodowych, zakłada się, że w roku 2018 zostanie utworzona 1 nowa rodzina zawodowa, w następnych latach liczba rodzin zastępczych będzie zwiększana o kolejne, uzyskując w roku 2020 limit 7 rodzin zastępczych zawodowych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku w Powiecie Grodziskim funkcjonowały 2 rodziny zastępcze zawodowe. Na następne lata planowane jest podpisanie umów z kolejnymi osobami przygotowanymi do pełnienia funkcji takiej rodziny. Limity zwiększenia rodzin zastępczych zawodowych w latach 2018-2020 przedstawiają się następująco:

Tabela 4: przewidywane zwiększenie ilości rodzin zastępczych zawodowych

	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych o	1	1	1

Limit rodzin zawodowych określony został na podstawie rozeznania potrzeb na lata 2018 - 2020 oraz dotychczasowych rozmów z istniejącymi rodzinami zastępczymi niezawodowymi. Należy jednak podkreślić, że jeżeli nie będzie chętnych rodzin do przekwalifikowania się bądź spełniających warunki do pełnienia tej funkcji, rodziny zastępcze zawodowe nie powstaną.

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 dla Powiatu Grodziskiego odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonanych zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji założonych kierunków działań ujętych w programie.

W okresie obowiązywania, program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą będzie badanie i analizowanie jego realizacji. Monitoring programu odbywać

się będzie poprzez: ocenę nowych wyzwań i zagrożeń, uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne, coroczne raportowanie i ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami celami.

Ewaluacji podlegają standard i dostępność usług oraz stopień i realizacja celów w oparciu o wyznaczone wskaźniki.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodzkim na lata 2018 – 2020 będą środki finansowe:

- z budżetu Powiatu;
- z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny);
- z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- z budżetów innych powiatów, zgodnie z art. 191 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- z odpłatności rodziców biologicznych;

ZAKOŃCZENIE

Jednym z ważnych zadań, jakie stoi przed Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim jest realizacja obowiązków Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Pełnienie tej funkcji nakłada na instytucję konieczność podejmowania kompleksowych działań mających na celu zapewnienie dziecku opieki i wychowania, gdy nie jest to możliwe ze strony rodziców. Niezbędne staje się więc współpracowanie z pozostałymi jednostkami samorządowymi, aby maksymalizować dostępne wsparcie dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej, ich rodziców biologicznych oraz dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej. Właściwym i koniecznym kierunkiem jest także praca nad poszerzeniem istniejącego systemu pieczy zastępczej oraz wzmacnianiem kompetencji funkcjonujących rodzin zastępczych.

Realizacja tych obowiązków jest możliwa poprzez sformułowanie jasno określonych celów oraz sposobów realizacji tych założeń. Wyrazem ich sprecyzowania jest właśnie 3 - letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020. Stanowi on

podwaliny dla efektywnego funkcjonowania istniejącego systemu pieczy zastępczej oraz dla rozwoju różnorodnych form pieczy zastępczej.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

TABELE:

Tabela 1: liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego w latach 2015-2017	13
Tabela 2: rodziny objęte pracą asystentów w latach 2015-2017	17
Tabela 3: liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej otrzymująca świadczenia pieniężne	18
Tabela 4: przewidywane zwiększenie ilości rodzin zastępczych zawodowych	24

WYKRESY:

Wykres 1: rodziny zastępcze na terenie powiatu grodziskiego w latach 2015-2017	14
Wykres 2: dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2015-2017	15
Wykres 3: liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej	16